

CLAVELLS

Dianthus L. [Sp. Pl. sp. pl. 1:409 (1753)]

Dianthus seguierii ssp. *vigoi*

Dianthus barbatus

Dianthus benearnensis = *D. pungens* ssp. *cognobilis*

Dianthus pyrenaicus ssp. *pyrenaicus*

Dianthus armeria

Dianthus deltoides

Dianthus barbatus, de jardí

NOMS POPULARS

Alemanys:	Nelken/ Federnelke / Nelke
Anglès:	Carnation / Chinese pink / Dianthus / Pink / Whitby pink
Àrab:	قرنفل
Armeni:	Մեխակ
Bengalí:	ডায়াজিস
Castellà:	Clavel
Català:	Clavell
Danès:	Nellike
Eslovac:	Nageljčki
Estonià:	Nelk
Finlandès:	Neilikat
Francès:	Oeillet
Gaèlic:	Lus gile
Gal·lès:	Ceian / Ceilys / Claw / Cleyeyn / Euad / Penigan / Pinc
Grec:	Γαρυφαλλο
Hebreu:	ציפורן
Holandès:	Anjer/ Anjer soort
Hongarès:	Szegfű
Italià:	Garofano
Japonès:	ナデシコ
Noruec:	Nellik/ Nellikslekta
Persa/Farsi:	گل میخک
Polonès:	Goździk
Rus:	Гвоздика
Serbi:	Каранфил/ Karanfil
Suec:	Nejlik/ Nejliksläktet
Turc:	Karanfil/ Dağkaronfili
Тхес:	Hvozďík
Ucraïnès:	Гвоздика
Xinès:	石竹属

DESCRIPCIÓ BOTÀNICA

Dins la família de les Cariofil·làcies el gènere *Dianthus* es distingeix per tenir les fulles sense estípules, els sèpals concrescents formant un tub, els pètals acolorits i ben formats, calze envoltat a la base per bràctees que formen un calicle, verdes, no recobrint-lo del tot. Les Cariofil·làcies tenen flors dialipètals superovàriques diplostèmones, regulars pentàmeres, herbàcies, fruit en càpsula de dehiscència per 4 dents i calze gamosèpal.

El gènere *Dianthus* consta d'unes 300 espècies. Són plantes anuals o bianuals, herbàcies, perennes o vivaces, amb fulles oposades, estretes, unides per la base, sense estípules. Les flors són superovàriques, més o menys agrupades, amb calicle sota el calze tubular gamosèpal, quasi herbaci, sense comissures, amb 5 dents agudes amb marges una mica escariosos, i amb 5 pètals de ungla estreta i allargada, amb la làmina plana, sense lígula corol·lina, més o menys pilosa per sobre, de marge dentat o fimbriat. Estams 10, estils 2, càpsula amb 5 dents apicals, llavors comprimides per dalt i per baix, apiculades, sense hílum central.

La nomenclatura de les espècies si subespècies ha anat canviant amb el temps. Sintetitzant, el grup d'espècies dels Països Catalans es podria classificar així:

- fulles de més de 5 mm d'amplada
 - calicle amb 10-16 bractèoles: ***Dianthus rupicola***
 - calicle amb 4-6 bractèoles: ***Dianthus barbatus***
- fulles de menys de 5 mm d'amplada

- flors en glomèruls densos
 - × bractèoles del calicle fins la meitat del calze: ***Dianthus cartusianorum***
 - × bractèoles del calicle fins dalt del calze: ***Dianthus armeria***
- flors solitàries o per 2-3
 - × fulles toves poc agudes pubèrules: ***Dianthus deltoides***
 - × fulles rígides molt agudes
 - ± pètals amb lacínies
 - * fulles toves: ***Dianthus hyssopifolius***
 - * fulles rígides: ***Dianthus serrulatus***
 - ± pètals enters o dividits fins menys de la meitat
 - * calze molt estret (2-3 mm) i alt (20-35 mm): ***D. pyrenaicus***
 - * calze no tan estret, corol·la d'un rosa fosc
 - bractèoles del calicle amb punta que va més enllà de la meitat del calze: ***Dianthus seguieri***
 - bractèoles més curtes del 1/3 del calze
 - + limbe dels pètals 10-15 mm: ***D. caryophyllus***
 - + limbe de 3-10 mm: ***Dianthus pungen***

El món de les clavellines (***Dianthus***) als Pirineus és complex.

- ***barbatus***: de l'estatge subalpí, sovint cultivat com a ornamental a l'alta muntanya. Fulles inferiors d'1 cm d'amplada. Flors porpres (rosa intens) nombroses.
- ***benearnensis*** (= *pungen* ssp. *cognobilis*): pastures seques de l'estatge subalpí i montà. Fulles linears, flors escasses, rígides, pètals enters (7 mm), de color rosa/lila fluix, calze ample (5 x 20 mm), bractèoles curtes, obtuses, mucronades.
- ***cartusianorum***: de l'estatge montà i subalpí, gairebé exclusiu dels Pirineus. Fulles linears. Flors nombroses de color rosa fort. Calicle la meitat d'alt que el calze.
- ***deltoides***: prats grassos silicis d'alta muntanya. Fulles linears. Flors escasses, de color rosa, amb corona més fosca amb piquets blancs. Fulles dels rebrots blanques, obtuses.
- ***hyssopifolius*** (= *monspessulanus*): pluriregional, però arriba a l'estatge alpí. Fulles estretes i agudes, les superiors una mica menors, una mica rígides; flors escasses, pètals molt dividits, de color rosa molt i molt suau, blanquinós.
- ***pungen*** ssp. ***multiceps***: pluriregional, però arriba a les pastures de l'estatge subalpí. Fulles linears, flors escasses, de color rosa/lila clar, fulles rígides, pètals molt dentats (5 mm), calze estret (4 x 25 mm), bractèoles curtes, obtuses, mucronades.
- ***pyrenaicus*** ssp. ***pyrenaicus***: pastures seques siliciques de l'estatge montà, però arriba al subalpí. Fulles estretes, flors escasses, fulles rígides, pètals enters, de color rosa molt clar, de 3 a 5 mm, calze estret i llarg (20 mm x 2 mm).
- ***seguieri*** ssp. ***vigoi***: pastures d'alta muntanya fins l'estatge alpí. Fulles estretes, flors escasses, tiges uniflores, fulles rígides formant gespa, pètals enters de color rosa/morat, calze de 8 a 12 mm, bractèoles atenuades en una llarga punta que arriba més enllà de la meitat del calze. Pètals (limbe de 3 a 5 mm) amb corona de piquets foscos. Tija de 5 a 12 cm només.

Al jardí botànic de Gombrèn hi ha almenys ***Dianthus deltoides*** L. És una herba laxament cespitosa amb flors solitàries, fulles obtuses, calze de 12-18 3-4 mm, limbe dels pètals de 8 mm, d'un rosa més o menys intens, amb alguns pèls a la gorja. Les tiges fan 10-30 cm, són pubèrules i ramoses. Les fulles són planes, linears però amples, les de les rames estèrils surten i obtuses. Les flors surten en panícules dicòtomes. Les bractèoles del calicle tenen un apunxa tan llarga com el cos i arriben a la meitat del

calze. El calze és estret, estriat, pubescent, amb dents en punxó. Els pètals són estrets, no contigus, pilosos, dentats. La càpsula és cilíndrica. Es fa en prats de la muntanya mitjana a Europa central i a l'Índia. A Catalunya es fa a la zona pirinenca des de l'Albera fins la Vall d'Aran des de 1200 a 2600 m snm.

PROPIETATS I USOS MEDICINALS

- abscessos
- alcoholisme
- antiespasmòdics
- antiinflamatoris
- aperitius
- astènia primaveral
- barbitúrics (antídot)
- blennorràgia
- càlculs urinaris
- càncer
- càncer d'esòfag (rel)
- càncer rectal (rel)
- conjuntivitis
- cordials
- cosmètics
- cucs intestinals
- digestius
- diürètics
- èczemes
- emmenagogs
- enuresis
- esperma excessiu
- febre
- fertilitat (la promou)
- furóncols
- hematúria
- incontinença d'orina
- mal de cap
- mala circulació sanguínia
- mareig
- refrescants
- sudorífics
- tònicos
- tònicos cardíacs
- úlceres
- ulls irritats
- vista debilitada

ESOTERISME

Aquesta flor s'ha associat a la deessa de l'agricultura Isis, i a Sant Isidre, patró dels agricultors. S'associen a l'amor pur i ardent. A la Grècia clàssica era considerada una flor divina també. A la Xina és el símbol del matrimoni. En rituals esotèrics s'empra per donar protecció i salut, també per trobar l'amor i tenir sort en el joc.

PRINCIPIS ACTIUS

- antocianina
- benzil-benzoat
- benzil-salicilat
- cianidina
- cianidina-3,5-glucòsid
- crisantemina
- dibenzo-furà
- estaquiosa FRU
- eugenol
- fenil-etil-alcohol
- heptacosà
- licnosa FRU
- metil-salicilat
- oli essencial
- pectina REL
- pelargonidina-3-glucòsid
- pelargonidina-3,5-diglucòsid
- rafinosa FRU
- sacarosa FRU
- saponina

